

Krizbai Gergely:

NapiSzörny: Minden lehet szörnyeteg

könyvsorozat

Bár a projekt, amivel részt veszek a 2014-es OTDK-n 2012-ben kezdődött, gyökerei jóval messzebbre nyúlnak. Akár a saját, szubjektív történetemre, akár a szörny-rajzolás művészettörténeti vonatkozását nézve. Dolgozatomban elsősorban az előbbiről fogok írni, hiszen ezt ismerem behatóbban, illetve ez a szubjektív megközelítés igazodik az ars-poeticámhoz is, ami meghatározza alkotói magatartásomat a kezdetektől fogva.

Előre elnézést kérek az OTDK dolgozathoz képesti, talán túlságosan személyes hangvételért, de talán ahogy tovább olvassák műleírásom, értelmezhetővé válhat, miért fogalmazok ilyen szabadosan

Mi a művészet? De tényleg!

Művész családba születtem. Édesapám festőművész, Édesanyám pedig népművelő-múzeológus, ráadásul Szentendrén. Egészen kis koromtól fogva a „Mi a művészet?” kérdéskör vonzáskörében léteztem. Túlás nélkül állíthatom, hogy a Barcsay-Czóbel-Vajda-Ferenczy-Kmetty-MűvészetMálom-Képtár-Kovács Margit múzeumok márvány-linóleum-parketta padlóin nőttem fel. Gyerekszobámban a szőnyeg olajfestékes volt, a falakat apám rajzai borították, kamaszkoromban pedig többet cipeltem méteres olajképeket, mint bevásárlószatyrot. Egy percig sem volt kérdés, hogy hasonló pályát választok magamnak. Hivatás és magánélet egybeforrt, nem tanultam meg elválasztani a kettőt, életem minden területét átítatta a rajzolás. Mindig, szinte kényszeresen rajzoltam, nem foglalkozva az iskolai kötelezettségeimmel sem, amiből természetesen számos problémám következett: évisméltések, bukások, iskolaváltások stb. Azonban minél több problémát okozott ez, én annál erősebben ragaszkodtam a célkitűzésemhez, miszerint egy ponton elismertetem apámmal: amit csinálok az művészet. Mert hát mi mást akarhat egy fiú, mint az apja feltétel nélküli elismerését?

Na de mi a művészet? De tényleg? Mert amikor Apám a rajzaimat nézegetve annyit mondott, hogy „Fiam, ezért ez még nem az.” én pedig megkérdeztem tőle, hogy „Oké, Apa, de akkor mi az?” a válasz többnyire annyi volt, hogy „Hát nézd, csinálni kell.” Természetesen hatalmas veszekedések keletkeztek a témában az estebédek fölött. Végláthatatlan műelemzések és beszélgetések, de persze egyetlen olyan válasz se, ami kielégíthette volna kamaszkori önmagam.

Időközben blogolni kezdtem / <http://www.krizbo.com> / Ez forduló pont volt az életemben, mert egy nagyon sajátos időbeliséget hozott az alkotásba. Később elkezdtem tudatosan, visszamenőleg összekötni a témáimat. Megtalálni egy-egy munka eredeti gondolat-morzsáit a számtalan bejegyzésben, amikben az engem ért hatásokról írok, hol kamaszos letargiával, hol pedig mindent feltáró revelációk érzésével. A blog meglepte fontos adaléka a mostani projektemnek is. Az inter-

netes, „napról-napra” dolgozás, az életesemény-halmazok alkotássá alakítása közvetlen eredői a NapiSzörnynek.

Tehát mi a művészet? A számomra is kielégítő választ akkor kaptam meg, amikor egyszer épp nem Apám egyik festményét cipeltem, hanem Édesanyámmal a Spar-ból sétáltunk haza-felé, a karomat pedig bevásárló szatyor húzta a Föld gravitációs középpontja felé. Újra kiszaladt belőlem a kérdés, hogy „Na de Anya, akkor most szerinted mi a Művészet?”. Anyám pedig, aki egy praktikus, de mégis humán gondolkodású, mérhetetlen műveltségű értelmiségi azt mondta „Művészet az, hogy a saját tyúkszaros kis életeden keresztül valami kozmikusat fogalmazol meg.” Ezt utóbbi mondatot szerintem aranyba kéne foglalni és kifüggeszteni az égre.

Egyik pillanatról a másikra minden megvilágosodott előttem. Ez a megközelítés feloldotta az ellentétet a „professzionális” alkotás, vagyis az intellektusból következő „objektív közlő” művek, és a pusztán belső öröm vagy nyomor nyomán létrejövő „szubjektív felszakadások” között. Egy-fajta egyedi általánosság keresése felé irányított, aminek a blog – később nagyképűen „BlogArt” – teljesen logikus következménye volt. A Blog adta időbeliségben egyesült az Apám féle „csinálni kell” és az Édesanyám féle „tyúkszaros kis kozmikus élet”. Pár évet átugorva pedig eljutunk az egyetemig, ahol a szünni nem akaró rajzolási kényszert valamilyen rendezett formába kívántam önteni.

„Csinálni kell”

Juhász Márton tanárom segítségével megismerkedtem a napi-rajz műfajával. A projektek – amikkel részben neki köszönhetően találkoztam – mind valamilyen konkrét tematika köré csoportosultak. Juhász tanárúr DailyCar / dailycar.tumblr.com / néven autókat rajzolt minden nap, de találkoztam olyannal aki napi-iniciálékban / www.dailydropcap.com / vagy tó-arculatok / branding10000lakes.com / tervezésében élte ki fölösleges alkotói energiáit. Én, hosszas gondolkodás és néhány félresikerült kísérlet után, úgy döntöttem, hogy első barátnőm, Melinda nevét írom le minden nap. Vagy legalábbis majdnem minden nap. Ez volt a DailyMeli / dailymeli.tumblr.com /.

Ugyan rajzokat majd’ minden nap töltöttem fel a blogomra is – amin ekkor már több ezer bejegyzés volt! – mégis, hiányzott belőlük valamilyen kohéziós erő, amivel többé válhattak véletlenszerű rajzoknál. Tematikát akartam, erre pedig tökéletes megoldás volt a „melindák” írása. Egyfelől illeszkedett a tervezőgrafikus tanulmányaimhoz, hiszen elsősorban tipográfiai projekt volt. Ugyanakkor erősen illusztrációs jellegű grafikákat készítettem, amiknek mindegyike reflektált valahogy az aktuális nap eseményire.

Egyszerre valósult meg minden, amire vágytam: rajzoltam, rendszeresen, rendszerben, miközben tipográfiát tanultam és rengeteg új technikát próbáltam ki. Közben pedig szubjektív lehetett minden rajz, nem beszélve arról, hogy sokszor segített egy-egy szépen megírt felirat elsimítani az esetleges konfliktusokat a barátnőmmel.

A projektet egészen 2012. november 1-ig folytattam, amikor közel 7 év után szakítottunk, szerencsére harag és rossz érzés nélkül. Összesen 158 „melindát” rajzoltam addigra, és ahogy végig-

pörgettem a munkáimat a végén, életembe először éreztem, hogy egy projektből végre igazán sokat tanultam.

Nyilván nem folytathattam a „melindákat” úgy, hogy már nem egy párt alkottunk, de valamivel ki kellett töltenem az űrt, ami a napi rajzos rutin után maradt. Így nem sokkal később, 2012 november 21-n, öcsém születésnapján, elindítottam a NapiSzörnyet / napiszorny.tumblr.com /.

„Minden lehet szörnyeteg!”

Okulva a korábbi tapasztalatokból, ezúttal szerettem volna valami rugalmasabb tematikát választani magamnak. Így jutottam el a szörnyek, illetve a „minden lehet szörnyeteg” felkiáltásig. A hivatalos álláspont szerint úgy éreztem, hogy a megfelelő megközelítéssel bármi lehet szörnyszerű, illetve a szörnyek egyáltalán nem biztos, hogy szörnyűek. A nem hivatalos álláspont szerint a rossz napon kipattant pattanás képes lerombolni bármelyik fiatal önbizalmát. Így a pattanás szörnyeteggé lesz, ha pedig ennyit is jelenthet szörnynek lenni, minden lehet szörnyeteg

Talán banálisnak tűnhet ez a megközelítés, de itt idézném vissza az ars poeticám, miszerint „Művészet az, hogy a saját tyúkszaros kis életeden keresztül valami kozmikusat fogalmazol meg.”. Kevés általánosabb – kozmikusabb? – érzés van, mint a rosszkor rossz helyre növvő agresszív bőrhiba gyűlölete, illetve ennek az egyszerű, mindennapi eseménynek a következményei. Mindannyiunk problémája volt ez egyszer, valljuk be. A célom kezdetektől fogva ilyen, és ehhez hasonló, általánosnak érzett problémák feltárása. Rámutatni a mindennapira, és feltárni ezek jelentőségét, közben pedig a lehető legtöbb technikát kipróbálni.

A szöveges idézetek az asszociációs lehetőségek okán kerültek a képek mellé: mindig izgatott ugyanis, hogy miért kellene az illusztrációnak bármit is „illusztrálnia”? Miért ne lehetne a logikai kapcsolat kialakítását a nézőre bízni, sőt, teljesen véletlenszerű szövegek választásával a gondolkodást katalizálni? Arra késztetni az olvasót/nézőt, hogy feltegye magának a kérdést, „Vajon mit jelentez ez?” Megadni a lehetőséget, hogy az egyes rajzok mindenki számára személyessé váljanak, köszönhetően az egyénenként változó értelmezésnek. Természetesen tudom, hogy ez nem új megközelítés.

Régi tétele a művészetnek, hogy a Mű igazából nem a tárgy maga, hanem az egyedi, nézőnként különböző gondolatok halmaza. Számomra ez a parttalanság nagyon vonzó. Rámutat, mennyire értelmezés kérdése a környezetünk. Arra, hogy ki vagyunk szolgáltatva saját aktuális érzelmi állapotunknak. Az pedig külön örömmel tölt el, hogy nem is létezik „helyes” megfejtés, hiszen bár én ismerem a kapcsolatot, mivel én is csak „észreveszem” az idézeteket a környezetemben, így az én kép-társításom is csak egy álláspont a sok közül, csakúgy mint a nézőké.

OTDK

A sikeres indulás után persze voltak megingások, mint időbeli, mind színvonalban értelemben, de úgy érzem, hogy a sorozat javuló minőséget mutat. Az ingások természetesen a napi jellegből következnek. Sőt, szerencsés, hogy egyes rajzok jobban, mások pedig rosszabbak, hiszen a minőség is egyfajta lenyomata az aktuális állapotnak, amiben a papír fölé hajoltam.

Azonban, mint már írtam, ezek a munkák elsősorban internetes felületen jelentek meg, egészen idáig. Igaz ugyan, hogy a legtöbb grafikának kézzel rajzolt-festett-fotózott alapjai vannak, mégis, a színezés illetve a véglegesítés majd minden esetben számítógépen történt és történik. Ennek egyfelől praktikus okai vannak: eddig csak monitoron kellett, hogy működjenek a munkák, másfelől a napi jellegből adódóan nem áll rendelkezésemre pár óránál több idő egy-egy rajzhoz.

Ez a digitális állapot pedig baj, mert úgy gondolom – talán a már említett gyermekkori képcipelek miatt – hogy egészen addig, amíg a munkák nem megfoghatók, addig csak elméleti síkon léteznek. Ideái a lehetséges grafikának. Igaz ugyan, hogy a digitális világ legalább annyira része a valóságunknak, mint az analóg, sőt, egyes esetekben még meghatározóbb, mégis, szerintem egy műalkotás nem engedheti meg magának, hogy csak számítógépen keresztül tudjon kommunikálni. Talán maradi elképzelés, nekem mégis meggyőződése, hogy anyaggá kell formálni ezeket a munkákat. Ezt igazolja a számtalan adatvesztésem is, melyek közül az egyik során a korábbi DailyMeli projekt egy része is eltávozott a digitális mennyországba. Természetesen azokat kivéve, amiket eredendően kézzel rajzoltam.

Így a szörnyekből készített könyvsorozattal nevezek, mely két kötetben tartalmazza az első kétszáz rajzot és a „hozzájuk tartozó” idézeteket. Azért, hogy ne zavarják egymást a grafikák, egy oldalpáron csak egy szörny és egy idézet szerepel majd, kötetként 100 rajzzal, így kicsivel több mint 200 oldalas lesz mindkét könyv. A könyvek méretei a rajzokhoz igazodnak: kezdetektől fogva négyzetes méretben dolgoztam, így a könyv mérete is négyzetes lesz. 20 cm x 20 cm méretben készítem majd el mindkettőt. Ez már elég nagy ahhoz, hogy jól mutassanak a rajzok, de még éppen kezelhető, elegáns méret. Külsőleg a kötetek nem fognak sokat mondani: szerző, cím, kötetszám illetve a rajzok éve szerepel majd a külső borítón, amit a tervek szerint fehér vászon borít majd. A főszerep elsősorban a rajzoké, így inkább albumként fogom fel a tervezést.

Természetesen mindez nem a végét jelenti a projektnek. A két kötetbe a projekt első két éve kerül, de ettől még a projekt nem áll le. Szeretném, ha a szörnyrajzolás egy egész életemen átívelő projekt lehetne. Olyan életmű-alkotó terv ez, ami tízéves távlatokra szól, és ezen két kötet csak legeleje az utazásomnak.